

Hallsbergs kommun
kommun@hallsberg.se

Rektorn vid Folkasboskolan
carina.brandt@hallsberg.se

Föreläggande vid vite

efter tillsyn i Folkasboskolan
i Hallsbergs kommun

Helhetsbedömning

Skolinspektionens samlade bedömning utifrån tillsynen av Folkasboskolan visar på allvarliga brister inom flera centrala områden. Brister som i hög grad och på ett negativt sätt påverkar elevernas förutsättningar för lärande och utveckling. Ett grundläggande problem är att verksamheten helt saknar ett systematiskt, sammanhållet och övergripande kvalitetsarbete i syfte att tillförsäkra alla elever en lärmiljö som utgår från elevernas olika förutsättningar och behov.

Vid tiden för tillsynen saknas även ett tydligt pedagogiskt ledarskap vilket bland annat resulterar i avsaknad av gemensamma och fungerande rutiner exempelvis för att följa upp elevernas kunskapsutveckling, motverka frånvaro, främja studiero och trygghet. Genomgående för verksamheten på skolan är även avsaknad av samsyn och samverkan mellan lärare, skolledning och annan personal på skolan. Exempelvis är rutiner och arbetssätt för hur man arbetar med elever som riskerar att inte nå kunskapskraven otydliga och inte förankrade hos alla lärare. Det saknas även en fungerande samverkan mellan lärare och elevhälsan både i det förebyggande och i det stödjande arbetet. I stället blir elevernas studiesituation och hur de blir bemötta beroende av vilka lärare de möter i undervisningen och hur dessa formar sitt uppdrag. Skolan saknar även ett aktivt arbete för att förebygga, uppmärksamma och utreda elevers frånvaro, vilket är ett stort problem på skolan. Det finns därmed många elever som inte får sin rätt till utbildning tillgodosedd.

Alla elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd på Folkasboskolan får inte sådant stöd. Det kan gå lång tid innan elever får sin rätt till stöd tillgodosedd om de över huvud taget får det.

Skolinspektionen kan konstatera att flera barn känner sig otrygga i skolan och att det finns elever som andra elever är rädda för. Skolinspektionen ser särskilt allvarligt på uppgifterna att det finns lärare på skolan som allvarligt brister i bemötandet av elever.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att de ovan nämnda bristerna allvarligt påverkar elevernas möjligheter till utveckling och lärande genom en miljö som inte möter dem med respekt, anpassning, stöd och utmaningar. Huvudmannen föreläggs att åtgärda dessa brister. Eftersom bristerna är många och allvarliga samt att flera av de brister som påtalades i beslutet efter utbildningsinspektion i Folkasboskolan i augusti 2009 (Dnr 43-2009:1656) kvarstår bedömer Skolinspektionen att det är nödvändigt att förena det nu aktuella föreläggandet med ett vite.

Beslut

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Hallsbergs kommun att vid vite om 500 000 kr senast den 2 januari 2015 avhjälpa de påtalade allvarliga bristerna, genom att säkerställa att nedanstående åtgärder vidtas i enlighet med de ansvarsområden som pekas ut i författningarna.

- Anpassa undervisningen utifrån elevernas olika behov och förutsättningar för att ge eleverna ledning och stimulans att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen samt Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 2.2 Kunskaper).
- Utveckla former för lärares samverkan av undervisningen för att nå utbildningens mål och för att eleverna ska få möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet (Lgr 11, 2.2 Kunskaper och 2.8 Rektorns ansvar).
- Ge eleverna ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll (4 kap. 9 § skollagen och Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande samt 2.8 Rektorns ansvar).
- Upprätta en plan mot kränkande behandling som innehåller de delar som författningarna kräver (6 kap. 8 § skollagen).
- Genomför åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 § skollagen).
- Se till att kränkande behandling alltid anmäls till rektorn respektive huvudmannen samt att uppgifter om kränkande behandling utreds och nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa att skolan utgör en trygg miljö för alla elever (5 kap. 3 § och 6 kap. 9-10 §§ skollagen).
- Utarbeta ordningsregler för skolenheten under medverkan av eleverna och följ upp dessa regler vid skolenheten (5 kap. 5 § skollagen).
- Dokumentera skriftligt de disciplinära åtgärder som vidtas (5 kap. 24 § skollagen).
- Rektorn ska se till att den som uppmärksammar att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås anmäler detta till rektorn (3 kap. 8 § skollagen).
- Rektorn ska skyndsamt se till att utreda elevens behov av särskilt stöd och att samråda med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 8 § skollagen).
- Utarbeta åtgärdsprogram i enlighet med skollagens krav (3 kap. 9 § skollagen).
- Ge särskilt stöd på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 10 § skollagen).

- Ge studiehandledning på modersmålet till elever som är i behov av sådant stöd (5 kap. 4 § skolförordningen [2011:185]).
- Vid utvecklingssamtalet informera elever och vårdnadshavare om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i samtliga ämnen som eleven får undervisning i (10 kap. 12 § skollagen).
- Se till att rektorn bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete som innefattar kartläggning, planering, uppföljning och utveckling av utbildningen (2 kap. 9 § skollagen, 4 kap. 4-5 §§ skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).
- Erbjud språkval i enlighet med författningarna (9 kap. 5-6 §§ skolförordningen).
- Arbeta aktivt och systematiskt för att få elever som har omfattande frånvaro till skolan (7 kap. 2 och 22 §§ skollagen).
- Bevaka att eleverna fullgör sin skolgång och får sin rätt till utbildning tillgodosedd (7 kap. 2, 3 och 22 §§ i skollagen)
- Elevhälsan ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande samt stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

Föreläggandet gäller omedelbart.

Hallsbergs kommun ska senast den 2 januari 2015 inkomma med en slutlig skriftlig redovisning för hur åtgärderna vidtagits. Utöver detta ska Hallsbergs kommun senast den 15 september 2014 inkomma med en delredovisning av påbörjade och planerade åtgärder. Till de skriftliga redovisningarna ska Hallsbergs kommun bifoga den dokumentation som kommunen vill åberopa. Om Hallsbergs kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Skolinspektionen erinrar om att huvudmannen enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Även om huvudmannen och rektor ges viss tid att rätta till bristerna har huvudmannen det fulla ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med författningarna. Skolinspektionen förutsätter därför att huvudmannen och rektorn snarast vidtar åtgärder för att rätta till bristerna, särskilt med beaktande av bristernas allvarliga karaktär och de stora konsekvenser de får för eleverna.

Skäl för beslut

Bakgrund och utredning

Skolinspektionen genomför tillsyn i Hallsbergs kommun under 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Tillsynen av Folkasboskolan tidigarelades efter att nio anmälningar inkommit till Skolinspektionen under 2013 och 2014, framför allt gällande att elever inte får sitt behov av särskilt stöd tillgodosett, bris-

ter i trygghet och studiero samt brister i skolans information till vårdnadshavare. Några av anmälningarna avsåg hela klasser och det har efter tillsynen inkommit ytterligare anmälningar.

Folkasboskolan besöktes av Skolinspektionen den 7 och 8 april 2014. Vid besöken genomfördes intervjuer med elever, lärare, rektor, personal inom elevhälsan, samt med vårdnadshavare för elever i årskurserna 2, 3, 8 och 9. Vidare gjordes sex strukturerade lektionsobservationer.

De uppgifter som framkom vid intervjuerna har kommunicerats med huvudmannen den 2 juni 2014. Huvudmannen har lämnat synpunkter på faktauppgifter vilka har beaktats.

Folkasboskolan ligger i samhället Pålshöj och omfattar förskoleklass samt grundskola med årskurserna 1–9. Huvudman för skolenheten är Hallsbergs kommun. Vid tidpunkten för tillsynen hade enheten 320 elever i grundskolan och 31 elever i förskoleklassen. Vid höstterminens slut 2013 avgick den dåvarande rektorn och en lärare tillförordnades som rektor tills att en ny rektor anställdes i slutet av mars 2014.

Vid samtal med rektorn och representanter för huvudmannen den 21 maj 2014 framkommer att man påbörjat ett arbete för att bygga upp rutiner och former för ett kvalitetsarbete som ska genomsyra verksamheten. Detta arbete har dock ännu inte resulterat i några påtagliga förbättringar.

Kunskapsresultat

Skolverkets nationella statistik för läsåret 2012/2013 gällande Folkasboskolans resultat på de nationella proven för årskurs 3 visar att färre än hälften av eleverna uppnådde kravnivån på samtliga delprov i matematik. I svenska nådde drygt hälften av eleverna kravnivån i samtliga delprov. Av skolenhetens egen redovisning framgår att 78 procent av eleverna i slutet av årskurs 3 bedömdes nå de godtagbara kunskapskraven i svenska respektive matematik och 89 procent i de natur- och samhällsorienterande ämnena.

Skolverkets statistik för årskurs 6 visar att nästan samtliga elever nådde minst kunskapskraven för betyget E i samtliga ämnen läsåret 2012/2013. Betygspoängen visar på en dominans för betyget E samt att pojkarnas betygspoäng ligger något lägre jämfört med flickornas.

För årskurs 9 visar Skolverkets statistik för läsåret 2012/2013 att 67,4 procent av eleverna i årskurs 9 nådde minst kunskapskraven för betyget E i alla ämnen. Det är nästan tio procentenheter lägre jämfört med rikets resultat. Skillnaderna mellan pojkar och flickor är stora. Av pojkarna var det 57,7 procent som nådde kunskapskraven i alla ämnen medan resultatet för flickorna var 82,4 procent. Det genomsnittliga meritvärdet var i nivå med riket som helhet men även här är skillnaden mellan könen stor. Flickornas genomsnittliga meritvärde var 241,3 jämfört med pojkarnas 192,4. Vidare framgår av slutbetygen för årskurs 9 för läsåret 2012/2013, att samtliga flickor på Folkasboskolan uppnådde behörighet till alla gymnasieprogram. Av pojkarna uppnådde 65,4 procent behörighet till yrkesprogram, estetiskt program, ekonomi- humanistiskt och samhälls-

vetenskapligt program. Till de tekniska och naturvetenskapliga programmen uppnådde 57,7 procent av pojkarna behörighet.

Skolinspektionens bedömning

Undervisning och lärande

Bedömning

Det finns brister i skolans arbete med undervisning och lärande. Hallsbergs kommun ska därför säkerställa att följande åtgärder vidtas.

- Anpassa undervisningen utifrån elevernas olika behov och förutsättningar för att ge eleverna ledning och stimulans att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.
- Utveckla former för lärares samverkan av undervisningen för att nå utbildningens mål och för att eleverna ska få möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Motivering

Enligt skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Av läroplanen framgår att läraren ska ta hänsyn till varje enskild elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Vidare ska läraren samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen och organisera arbetet så att eleven får överblick, sammanhang och möjlighet att arbeta ämnesövergripande. Läroplanen anger också att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta kunskapsområden som en helhet.

Brister i anpassningen av undervisningen

Vid Skolinspektionens intervjuer med lärare, rektor, elever och vårdnadshavare framkommer att alla lärare inte anpassar undervisningen till elevernas olika behov och förutsättningar. En representant för den centrala elevhälsan uppger att det i samtal med elever som har omfattande frånvaro framkommit att en vanlig orsak till frånvaron är att eleverna upplevt undervisningen som *"för svår, att man inte kan hänga med."* Vid lektionsobservationer och i intervjuer med elever, rektor, elevhälsan och vårdnadshavare framkommer stora skillnader mellan olika lärares sätt att undervisa, från en varierad och stimulerande undervisning till en undervisning som inte tar hänsyn till elevernas intressen, erfarenheter eller förutsättningar. Även flera lärare uppger att de har samma undervisningsmaterial för alla elever, med skälet att hålla ihop gruppen, och att det är svårt att exempelvis låta elever redovisa muntligt i stället för skriftligt. Vidare uppger lärare att de har svårigheter att anpassa undervisningen för elever med annat modersmål än svenska. Dessa elever klarar ofta kunskapskraven men kunde nått mycket längre med stöd och en anpassad undervisning.

Lärarna uppger vidare att de anser sig ha svårt att hinna med att utmana och stimulera elever som har lätt för att lära. Utredningen visar att eleverna ofta får extrauppgifter som inte upplevs som utmanande. Eleverna ger exempel på vanligt förekommande uppgifter som de betecknar som enkla och lätta, såsom fritt rita och måla, läsa "bänkbok", lösa korsord och liknande. Eleverna i de högre årskurserna uppger att många lärare bedriver en undervisning som innebär att alla elever på samma sätt arbetar med samma uppgifter. I Skolinspektionens enkäter svarar 30 procent av eleverna i årskurs 9 att *"det stämmer ganska dåligt eller inte alls att lärarna ger killar och tjejer samma förutsättningar"*.

Mot bakgrund av vad som framkommer av utredningen bedömer Skolinspektionen att undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer inte anpassas till elevernas olika behov och förutsättningar. Exempelvis anpassas inte undervisningen till elever med annat modersmål än svenska eller till elever som på ett bättre sätt kan redovisa sina kunskaper muntligt i stället för skriftligt. Inte heller ger lärarna de elever som lätt uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås den ledning och stimulans de behöver för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Att undervisningens innehåll och arbetssätt inte anpassas så att elevers olika behov och förutsättningar beaktas är en brist och huvudmannen föreläggs att åtgärda denna brist.

Bristande samverkan

Av samtliga intervjuer framkommer att lärarna sällan diskuterar, planerar eller samverkar i pedagogiska frågor, varken i arbetslag, mellan ämnen eller årskurser. Vidare framgår att varje lärare i hög utsträckning arbetar enskilt. Eleverna kan endast ge ett enda exempel på ett arbetsområde där det förekommit någon ämnessamverkan. Rektorn uppger att arbetslagen saknar struktur i sitt arbete och att elevernas lärande och utveckling inte är i fokus. Vidare uppger rektorn att många lärare *"kör sitt eget race"* och att samverkan saknas mellan olika ämnen för att skapa helhet i elevernas utbildning samt att samverkan ofta brister när eleverna byter lärare, särskilt mellan årskurs 6 och 7. Lärarna uppger att de saknar tid och forum för gemensamma pedagogiska diskussioner och planering av undervisningen. Rektorn har inte heller skapat förutsättningar för att lärare ska kunna samordna undervisningen i olika ämnesområden så att eleverna ges möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Skolinspektionen konstaterar utifrån vad som framkommer av utredningen att det finns brister i samverkan mellan lärarna gällande planering och genomförande av undervisningen och huvudmannen föreläggs att åtgärda dessa brister.

Författning

1 kap. 4 § skollagen, 3 kap. 3 § skollagen

Lgr 11,2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Det finns brister i skolans arbete med grundläggande värden och inflytande. Hallsbergs kommun ska därför säkerställa att följande åtgärd vidtas.

- Ge eleverna ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Av Skolverkets allmänna råd för planering och genomförande av undervisningen (SKOLFS 2011:149) framgår att läraren, utifrån läroplanens krav, bör utgå från elevgruppens intressen, erfarenheter och föreställningar kring det som undervisningen ska behandla och låta eleverna bidra med idéer på innehåll, arbetssätt och arbetsformer för det aktuella arbetsområdet. Det framgår vidare att rektorn bör skapa rutiner som säkerställer att eleverna ges möjlighet att delta i såväl planeringen som utvärderingen av undervisningens innehåll, arbetsformer och arbetssätt.

I den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av (Skolinspektionens personal- och elevenkät för årskurs 9 samt skolans egen kvalitetsredovisning) och av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att Folkasboskolan saknar ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med elevinflytandet. Eleverna och rektorn ger exempel på lärare som ger eleverna inflytande, men att det också finns flera lärare som helt och hållet själva planerar undervisningens innehåll och arbetssätt och därigenom begränsar elevernas möjligheter till inflytande.

Även Skolinspektionens enkäter visar på brister i elevinflytandet. I personalenkäten anger 38,7 procent att det *"stämmer ganska dåligt att eleverna är med och påverkar undervisningens innehåll"*. Av elevenkäten för årskurs 9 framkommer att ungefär 60 procent av eleverna anser att *"det stämmer ganska dåligt eller inte alls att eleverna är med och påverkar undervisningens innehåll"*, eller att de *"inte vet om de har inflytande över undervisningens innehåll."*

Skolinspektionen konstaterar utifrån vad som framkommer av utredningen att lärarna inte låter eleverna bidra med idéer på undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer vid planering och utvärdering av undervisningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav på elevernas inflytande och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

4 kap. 9 § skollagen

Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet och studiero

Bedömning

Det finns brister i skolans arbete med trygghet och studiero. Hallsbergs kommun ska därför säkerställa att följande åtgärder vidtas.

- Upprätta en plan mot kränkande behandling som innehåller de delar som författningarna kräver.
- Genomför åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.
- Se till att kränkande behandling alltid anmäls till rektorn respektive huvudmannen samt att uppgifter om kränkande behandling utreds och nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa att skolan utgör en trygg miljö för alla elever.
- Utarbeta ordningsregler för skolenheten under medverkan av eleverna och följ upp dessa regler vid skolenheten.
- Dokumentera skriftligt de disciplinära åtgärder som vidtas.

Motivering

I skollagen anges att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet och de ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Om en disciplinär åtgärd vidtas ska detta i vissa fall dokumenteras skriftligt.

Vidare framgår att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Vidare ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling det aktuella året samt en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för kränkande behandling.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:10) med kommentarer om arbetet med diskriminering och kränkande behandling framgår att huvudmannen bör ha system och upprätta rutiner för hur en anmälan om trakasserier eller kränkande behandling ska göras så att den kommer såväl rektorn som huvudmannen till del. Anmälnings-skyldigheten omfattar alla händelser där ett barn eller en elev upplever sig ha blivit

utsatt för trakasserier eller kränkande behandling. Det ska med andra ord inte göras någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls till rektorn respektive huvudmannen.

Brister i planen mot kränkande behandling

Skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling innehåller i huvudsak allmän information om lagstiftning, begrepp samt gemensamma riktlinjer och rutiner för kommunens alla skolor. I planen saknas en beskrivning av arbetet mot kränkande behandling utifrån Folkasboskolans specifika behov och förutsättningar. Det förebyggande arbetet för att förhindra kränkande behandling är allmänt och översiktligt formulerat som exempelvis "*Elevehälsoteamet och likabehandlingsgruppen träffas minst en gång per termin*", "*All personal ansvarar för att se barnen och hålla uppsikt över vad som händer*". "*Vuxennärvaro i största möjliga mån där barn/elever finns*." Skolan genomför årligen en kartläggning av verksamheten genom en enkät riktad till elever och vårdnadshavare. Men någon analys av resultatet görs inte i syfte att säkerställa att skolmiljön präglas av trygghet och främjar lärande. Den senaste enkäten visade att fyra procent av eleverna känner sig utsatta för kränkande behandling men i gällande plan saknas beskrivning av insatser för att komma till rätta med det. Där saknas också en redovisning av hur föregående års åtgärder genomförts.

Skolinspektionen konstaterar att skolans plan mot kränkande behandling inte uppfyller författningarnas krav. Där saknas beskrivning av konkreta förbyggande insatser, där saknas analys av situationen på skolan med planerade åtgärder för att komma tillrätta med bristande trygghet och studiero samt en redovisning av hur föregående års insatser genomförts. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav på planen mot kränkande behandling och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Brister i att förebygga och förhindra kränkande behandling

Av samtliga intervjuer framgår att skolan saknar ett strukturerat och målinriktat arbete för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Det framgår vidare att personalen agerar när kränkningar inträffar men att förebyggande och främjande insatser för att tillförsäkra eleverna trygghet saknas. Lärarna uppger att de inte anmäler enstaka kränkningar till rektorn. Detta medför att det saknas tillräcklig kunskap om i vilka sammanhang eller på vilka platser kränkningar förekommer som underlag för att kunna vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att fler kränkningar inträffar. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav på att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling och huvudmannen föreläggs därför att åtgärda bristen.

Brister i anmälan och utredning av kränkande behandling

I skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling anges att den som upptäcker en kränkning är ansvarig för att en utredning påbörjas och att personen även "*ska göra en bedömning av kränkningens grad och utifrån detta agera*." Lärare uppger att enstaka kränkningar inte rapporteras till rektorn. Allvarliga och upprepade kränkningar anmäls till skolans trygghetsgrupp för utredning. Enligt rektorn har skolan ingen fungerande rutin för hur uppgifter om kränkande behandling ska anmälas och doku-

menteras. Den rutin som finns i kommunen anger att kränkningar ska dokumenteras på en blankett som finns digitalt, men enligt rektorn har den rutinen inte följts på Folkasboskolan.

Skolinspektionen ser allvarligt på uppgifter som framkommer vid intervjuer med elever, rektorn, vårdnadshavare samt av Skolinspektionens enkäter för elever och vårdnadshavare, att det finns vuxna på skolan som elever är rädda för. Eleverna uppger vid intervjuer att det finns en lärare som skriker, svär och uppträder på ett sätt som eleverna uppfattar som "för strängt". Rektorn och huvudmannen har påbörjat ett arbete för att vidta åtgärder i syfte att komma till rätta med detta men enligt rektorn har lärarens olämpliga beteende fortsatt och läraren bedriver fortfarande undervisning på skolan.

Skolinspektionen konstaterar brister gällande anmälan och utredning av kränkande behandling eftersom inte alla kränkningar anmäls till rektorn och därmed inte heller till huvudmannen. Det strider mot författningarna att personal som upptäcker eller får vetskap om upplevda kränkningar gör en bedömning av om kränkningen ska rapporteras till rektor eller inte. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav på anmälan och utredning av kränkande behandling och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Ordningsregler och brister i dokumentation av disciplinära åtgärder

Rektorn uppger att eleverna inte har varit delaktiga i att ta fram skolans ordningsregler.

För att skapa studiero under lektionerna uppger lärare att de ibland använder de disciplinära åtgärder som skollagen medger, främst utvisning ur klassrummet. Rektorn ger exempel på att det även förekommit att elever i de lägre årskurserna visats ut ur klassrummet utan vare sig tillsyn eller att någon visat eleven vart den ska ta vägen. Lärare uppger vidare att de inte dokumenterar vidtagna disciplinära åtgärder. Rektorn bekräftar att det saknas rutiner för när man ska använda disciplinära åtgärder och hur de ska dokumenteras.

Skolinspektionen konstaterar att skolan saknar dokumentation som uppfyller författningarnas krav för disciplinära åtgärder samt för elevernas delaktighet i framtagandet av ordningsregler. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

5 kap. 3, 5 och 24 §§, 6 kap. 6–10 §§ skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Hallsbergs kommun ska därför säkerställa att följande åtgärder vidtas.

- Rektorn ska se till att den som uppmärksammar att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås anmäler detta till rektorn.

- Rektorn ska skyndsamt se till att utreda elevens behov av särskilt stöd och att samråda med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt.
- Utarbeta åtgärdsprogram i enlighet med skollagens krav.
- Ge särskilt stöd på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.
- Ge studiehandledning på modersmålet till elever som är i behov av sådant stöd

Motivering

Av skollagen framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller på annat sätt uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Vidare följer av skollagen att för en elev i grundskolan och grundsärskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Enligt skolförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Brister i anmälan till rektorn

Av intervjuer med lärare, rektorn, elevhälsan samt vårdnadshavare framkommer att det finns elever på Folkasboskolan som är i behov av särskilt stöd men inte får sådant stöd. Elevhälsan uppger att skyldigheten att anmäla elever som befaras inte nå kunskapskraven inte är förankrad hos alla mentorer vilket leder till att en del elever som har svårigheter i skolarbetet över huvud taget inte utreds. En del mentorer anmäler inte till rektorn då de är osäkra på hur anmälan ska göras, att de anser att rutinen är krånglig och arbetskrävande eller att man menar att en anmälan är meningslös eftersom skolan saknar resurser för särskilt stöd. Det gäller exempelvis elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som behöver en strukturerad och lugn studiemiljö eller elever som behöver studiehandledning på sitt modersmål. Skolinspektionen konstaterar att elever som befaras inte kunna nå de kunskapskrav som minst ska uppnås inte alltid anmäls till rektorn. Detta är en brist som huvudmannen föreläggs att åtgärda.

Brister i utredning av behov av särskilt stöd

Både rektorn och elevhälsan uppger att det saknas en övergripande helhetsbild över behovet av särskilt stöd. Vid intervjuer med lärare, elevhälsan och vårdnadshavare uppger de att elevers behov av särskilt stöd inte alltid utreds. Som exempel anger lärarna att den förra rektorn, utan utredning av elevernas svårigheter eller behov, tillsatte elevassistenter som helt saknade adekvat utbildning och heller inte fick någon handledning för att arbeta med elever i behov av stöd. Vid tiden för tillsynen hade de flesta elevassistenter slutat men utredningar av berörda elevers behov saknades fortfarande. Ett annat exempel är att den särskilda undervisningsgrupp som fanns förra året togs bort och eleverna placerades i vanliga klasser. Enligt lärare och elevhälsan innebär det

att det saknas utredningar för flera av dessa elever samt att de inte får sina behov av särskilt stöd tillgodosett i de klasser där de nu går.

Utredningen visar vidare att skolans arbete med särskilt stöd innehåller delar som enligt rektorn och elevhälsan riskerar att fördröja elevernas rätt att skyndsamt få sina behov av stöd utredda och nödvändiga åtgärder insatta. Rutinen innebär att mentorn ansvarar för att göra den pedagogiska utredningen och utarbeta åtgärdsprogram, efter beslut av rektorn. Vid intervjun med elevhälsan och lärare framkommer att skolans rutin innebär att först när åtgärderna i ett åtgärdsprogram visat sig inte ge resultat kan en så kallad skriftlig ärendeansökan skickas till elevhälsan för att få tillgång till dess kompetenser. I allmänhet är det först då som elevhälsan deltar i arbetet med särskilt stöd.

Vidare framkommer vid intervjun med rektorn och elevhälsan att det skiljer mycket mellan hur snabbt och med vilken kvalitet utredningarna görs, utifrån mentorens olika kompetens. Det kan ta upp till flera månader innan en pedagogisk utredning är klar, uppger elevhälsan. Utredningarna kan *sen "samlas på hög"* hos rektorn innan beslut om åtgärder tas. Dessutom har flertalet av de anmälningar som inkommit till Skolinspektionen, varav flera lett till föreläggande, rört brister i utredningar och åtgärdsprogram.

Skolinspektionen konstaterar att arbetet med att skyndsamt utreda elevernas behov av särskilt stöd samt skyldigheten att samråda med elevhälsan inte uppfyller författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att åtgärda bristerna.

Brister i åtgärdsprogram

De åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av är av skiftande kvalitet. Det finns exempel på åtgärdsprogram som varken anger vilka elevens behov är eller hur de ska tillgodoses. I flera åtgärdsprogram kopplas inte åtgärderna till kunskapskraven utan fokuserar i stället på att eleven behöver förändra sitt beteende. Exempelvis att eleven ska *"fokusera sig"*, *"arbeta med givna uppgifter"* eller *"fråga när något är osäkert"*. Skolans åtgärder beskrivs exempelvis att *"erbjuda resurser som krävs"*. Skolinspektionen konstaterar att åtgärdsprogrammen inte uppfyller författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Brister i studiehandledning på modersmålet

Lärare uppger att det finns elever som har, och under flera år har haft, behov av studiehandledning på sitt modersmål utan att få tillgång till det. Detta är en brist som huvudmannen föreläggs att åtgärda.

Författning

3 kap. 8–10 §§ skollagen

5 kap. 4 § skolförordningen

Bedömning och betygssättning**Bedömning**

Det finns brister i skolans arbete med bedömning och betygssättning. Hallsbergs kommun ska därför säkerställa att följande åtgärd vidtas.

- Vid utvecklingssamtalet informera elever och vårdnadshavare om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i samtliga ämnen som eleven får undervisning i.

Motivering

Av skollagen framgår att minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas samt vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen och kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i.

Av intervjuer med elever och vårdnadshavare samt i Skolinspektionens enkät till vårdnadshavare och i flera anmälningsärenden framgår att informationen om elevernas kunskapsutveckling är bristfällig. Elever och vårdnadshavare uppger att de inte får information om kunskapsutvecklingen i alla ämnen som eleven får undervisning i. Elever i årskurs 3, 6 och 9 uppger att det vid det senaste utvecklingssamtalet saknades information i flera av de ämnen som eleven fått undervisning i. Rektorn bekräftar också att inte alla mentorer informerar elever och vårdnadshavare om elevens hela kunskapsutveckling. Vid intervjuer med elever i de högre årskurserna och deras lärare framkommer att de bara ger information eller omdömen i de ämnen där eleven riskerar att inte nå kunskapskraven för betyget E.

Enligt förarbetena till ändring i skollagen (prop. 2012/13:195, s.26-27) är syftet med utvecklingssamtalet att läraren, eleven och elevens vårdnadshavare, utifrån en utvärdering av elevens utveckling, ska diskutera hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Det innebär att utvecklingssamtalet ska behandla såväl information om var eleven befinner sig i sin utveckling som information om hur eleven kan utvecklas vidare så långt som möjligt. Vidare anges vikten av att samma information som hittills har lämnats i en skriftlig individuell utvecklingsplan nu ska lämnas muntligt vid utvecklingssamtalet.

Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen att det finns brister i informationen till elever och vårdnadshavare om elevernas kunskapsutveckling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

10 kap. 12 § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen**Bedömning**

Det finns brister i skolans arbete med utvecklingen av utbildningen. Hallsbergs kommun ska därför säkerställa att följande åtgärder vidtas.

- Se till att rektorn bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete som innefattar kartläggning, planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

Motivering

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorerna ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Vidare anger skollagen att varje skolenhet systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Inriktningen på kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Läroplanen anger att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna har det övergripande ansvaret för att skolans verksamhet som helhet inriktas mot de nationella målen och att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Enligt Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet innebär skollagens krav att huvudmän och skolor systematiskt och kontinuerligt ska följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla utbildningen.

Folkasboskolan har under innevarande läsår haft tre olika rektorer. Vid intervjuerna med lärare, elevhälsa och rektorn framkommer att skolan under en längre tid saknat ett tydligt pedagogiskt ledarskap. Detta har, enligt nuvarande rektor och elevhälsan, medfört att verksamheten är splittrad med avsaknad av gemensamma rutiner och förhållningssätt inom flera centrala områden.

Det saknas även gemensamma forum för pedagogiska diskussioner. Lärare och rektorerna anger att arbetet med att följa upp, analysera och utveckla undervisningen för att nå bättre kunskapsresultat försvåras när lärarna arbetar isolerat och inte diskuterar eller inspirerar varandra.

Såväl lärare som rektorerna är i viss mån medvetna om kunskapsresultaten på skolan men av intervjuer med lärare, av skolans kvalitetsredovisning samt av den verksamhetsredogörelse som lämnades till Skolinspektionen inför tillsynen, framkommer att det saknas en övergripande analys på skolnivå av exempelvis skillnaderna i kunskapsresultat mellan ämnen, årskurser och mellan pojkar och flickors resultat som underlag för beslut om åtgärder.

Vidare framkommer av samma dokumentation samt vid intervju med elevhälsan att det saknas tillräckliga underlag och analyser som möjliggör ett utvecklande kvalitetsarbete kring arbetet med särskilt stöd och elevfrånvaron på skolenheten.

I skolans kvalitetsredovisning från föregående läsår finns en lista med tjugo identifierade utvecklingsbehov. Utvecklingsbehoven har dock en svag koppling till de nationella målen och handlar mer om lärarnas upplevelse av brist på tid och resurser för att kunna hjälpa alla elever samt lokalproblem såsom mögel och ventilation. Den analys som görs av skolans låga kunskapsresultat resulterar endast i en beskrivning av orsaker såsom resursbrist, elevers frånvaro och svårigheter för elever med annat modersmål. I redovisningen saknas en planering av vilka åtgärder skolan tänker vidta för att förbättra kunskapsresultaten.

Mot bakgrund av vad som framkommer i utredningen bedömer Skolinspektionen att skolans systematiska kvalitetsarbete brister på flera punkter.

- Det saknas kartläggning och tillräckliga underlag för att kunna identifiera och analysera skolans utvecklingsområden.
- Det saknas därmed förutsättningar för att planera, genomföra och dokumentera åtgärder och insatser utifrån konstaterade utvecklingsområden i förhållande till de nationella målen.
- Det saknas analyser av skillnader i elevernas kunskapsresultat och vilka åtgärder som skolan behöver vidta för att nå högre målnuppfyllelse.
- Det saknas tillräckliga underlag och analyser som möjliggör ett utvecklingsarbete kring arbetet med särskilt stöd och elevfrånvaron på skolenheten.

Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav för ett systematiskt kvalitetsarbete och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 9§ skollagen, 4 kap. 4–5 §§ skollagen

Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Det finns brister i skolans arbete med erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro. Hallsbergs kommun ska därför säkerställa att följande åtgärder vidtas.

- Erbjud språkval i enlighet med författningarna.
- Arbeta aktivt och systematiskt för att få elever som har omfattande frånvaro till skolan.
- Bevaka att eleverna fullgör sin skolgång och får sin rätt till utbildning tillgodosedd.
- Elevhälsan ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande samt stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering

Språkval

Skolförordningen anger att huvudmannen ska erbjuda minst två av språken franska, spanska och tyska som språkval. Vidare att en elev alternativt i stället får välja det språk som eleven ska erbjudas modersmålsundervisning i, engelska, teckenspråk, svenska eller svenska som andraspråk under förutsättning att eleven i övrigt får undervisning i svenska eller svenska som andraspråk.

Av intervjuer med lärare och elever framkommer att eleverna på Folkasboskolan erbjuds att läsa något av språken franska, tyska eller spanska. Information om möjligheten att välja andra alternativ (svenska, svenska som andraspråk eller engelska) får eleven kännedom om endast om mentorn bedömer att eleven bör läsa någon av dessa i stället. Lärare och elever uppger vidare att information om möjligheten att välja modersmål eller teckenspråk inte alls ges. Språkvalet blir på detta sätt inte ett fritt val för eleven utan begränsas till vad olika mentorer finner lämpligt.

Skolinspektionen konstaterar att erbjudandet av språkval därmed inte uppfyller författningarnas krav eftersom alla elever inte ges information om möjligheten om de olika alternativ som skolförordningen anger. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav angående erbjudande av språkval och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Frånvaro

Av skollagen framgår att barn som är bosatta i Sverige har skolplikt. Kommunen ska se till att eleverna i dess grundskola fullgör sin skolgång.

Enligt Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:34) med kommentarer om arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan är det viktigt att läraren tidigt signalerar och informerar rektorn när en elevs frånvaro är hög. Rektorn bör se till att orsaker till frånvaron skyndsamt utreds och att konkreta åtgärder sätts in med utgångspunkt i den genomförda utredningen samt att de åtgärder som vidtagits följs upp och vid behov andra åtgärder prövas för att komma tillrätta med frånvaron.

Den statistik över frånvaron på Folkasboskolan som Skolinspektionen tagit del av, visar att det finns många elever med omfattande frånvaro. Rektorn redovisar uppgifter som visar att ungefär var tionde elev på Folkasboskolan har en frånvaro på över 20 procent. I årskurs 9 har en fjärdedel av eleverna en frånvaro på 20 procent eller mer. Det kan vara både giltig frånvaro, där vårdnadshavare sjukanmält eleven, eller ogiltig frånvaro. Vid intervjuer med elever, lärare, rektorn och elevhälsan framkommer att elever med omfattande ogiltig frånvaro till största delen utgörs av elever som kommer till skolan utan att gå på lektionerna. Vid intervjuer ger varken elevhälsan eller rektorn något exempel på att man på skolenheten utrett orsakerna eller aktivt vidtagit åtgärder för att motivera dessa elever att åter delta i undervisningen. Vidare framkommer vid samma intervjuer att en del lärare "tycks ha gett upp" när det gäller flera av de elever som har omfattande ogiltig frånvaro.

Vid samtal med representant för den centrala delen av elevhälsan framkommer att elever på Folkasboskolan som har omfattande frånvaro i huvudsak anger två skäl till frånvaron; att undervisningen är för svår och/eller att de inte känner sig väl bemötta av en del lärare. Skolinspektionen ser mycket allvarligt på den omfattande frånvaron på Folkasboskolan och att skolan inte aktivt utreder eller sätter in åtgärder för att tillgodosätta alla elevers rätt till utbildning. Mot bakgrund av det som framkommer i utredningen bedömer Skolinspektionen att verksamheten därmed inte uppfyller författningarnas krav angående elevernas rätt till utbildning och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Elevhälsan

Enligt skollagen ska elevhälsan främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot målen ska stödjas. Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver.

Både rektorn och elevhälsan uppger att skolan saknar en struktur för hur elevhälsan ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Elevhälsan uppger att de främst arbetar med enskilda elevärenden och att de saknar förutsättningar att arbeta förebyggande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Bristande information och en avsaknad av kommunikation mellan elevhälsan och lärarna uppges vara viktiga förklaringar till att det är svårt för elevhälsan att arbeta förebyggande med de generella problemen som finns på skolan, exempelvis frånvaro och bemötande. Elevhälsan uppger vidare att de inte får vetskap om elever i behov av stöd eller andra svårigheter, "*lärarna slår inte larm*" och att det ofta går för lång tid innan elevhälsan blir inkopplad.

Den bristande samverkan mellan lärarna och elevhälsan, med avsaknad av förebyggande och aktiva åtgärder, tillsammans med de allvarliga bristerna gällande särskilt stöd, bedömer Skolinspektionen som avgörande för många elevers låga kunskapsresultat liksom den omfattande frånvaron på Folkasboskolan. Mot bakgrund av det som framkommer i utredningen bedömer Skolinspektionen att elevhälsans arbete därmed inte uppfyller författningarnas krav eftersom den inte arbetar förebyggande och främjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Huvudmannen föreläggs därför att åtgärda bristen.

Författning

2 kap. 25 § skollagen, 7 kap. 2,3 och 22 § skollagen, 9 kap. 10 § skollagen

9 kap. 5–6 §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.8 rektorns ansvar

Vitesföreläggande

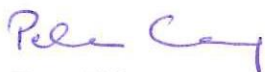
Skolinspektionen får enligt 26 kap. 10 § skollagen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten eller, i fråga om enskild huvudman, de villkor som gäller för godkännandet eller beslut om rätt till bidrag. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som

tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § skollagen förenas med vite.

Hallsbergs kommun uppfyller inte de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Hallsbergs kommun föreläggs därför att avhjälpa bristerna genom att vidta de åtgärder som beskrivits ovan under respektive rubrik. På grund av omfattningen och allvaret i de brister som föreligger är det mycket angeläget att Hallsbergs kommun gör sitt yttersta för att komma tillrätta med bristerna. Skolinspektionen anser därför att det är nödvändigt att förena föreläggandet med ett vite.

Hur man överklagar, se bilaga.

I ärendets slutliga handläggning har rättschefen Marie Axelsson, avdelningschefen Agneta Sandén, avdelningsjuristen Carin Holtz samt utredaren Sofia Lindstrand deltagit. Ärendet har föredragits av utredaren Marie-Louise Hultman.

Peter Ekborg
Biträdande generaldirektör

Bilaga:

Överklagandehänvisning

Överklagande av beslutet

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping.

Överklagandet ska ha kommit in till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud.